

UZEM | ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ

1

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Matematik Bölümü
Dijital Ders Platformu

Analitik Geometri II

Prof. Dr. Emin KASAP

Ders 8

KONİKLERDE EKSEN

Koninin eşlenik doğrultularından dik olan doğrultularına koninin **asal doğrultuları** denir. Asal doğrultularının eşlenik uapına da koninin **ekseni** adı verilir.

Asal Doğrultuları Veren Bağntı:

Eşlenik doğrultular arasında

$$2Cmm' + B(m+m') + 2A = 0$$

bağntısının var olduğunu biliyoruz. Asal doğrultu tanımından

$mm' = -1$ olup $m' = -1/m$ olur. Yukarıdaki eşitlikten

$$\boxed{Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0} \quad (\text{Asal doğrultuları veren bağıntı})$$

bulunur.

$$Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0 \text{ denkleminin köklere}$$
$$m_{1,2} = \frac{(C-A) \pm \sqrt{(A-C)^2 + B^2}}{B} \text{ dir.}$$

1) $B \neq 0$ ise iki asal doğrultu vardır. Yani koninin iki eksenidir.

2) $B = 0$ olsun.

a) $A = C$ ise $Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0$ denklemi $\forall m \in \mathbb{R}$ için sağlanır. O halde çemberdeki her doğrultu asal doğrultudur. Çemberin sonsuz sayıda eksenidir.

b) $A \neq C$ ise $2(A-C)m = 0$ den $m_1 = 0$ bulunur. Diğer doğrultu buna dik olduğundan m_2 doğrultusunun eğim açısı $\frac{\pi}{2}$ dir.
($m_2 = \infty$)

$m_1=0$ için eksen, $\phi_x + m\phi_y = 0$ dan $\phi_x = 0$ dir.

$m_2 = \infty$ için eksen, $\lambda_1 \phi_x + \lambda_2 \phi_y = 0$ denkleminde bu durum $\lambda_1 = 0$ olması durumudur. Bu durumda eksen $\phi_y = 0$ dir.

3) Konik parabol olsun. Bu durumda $4AC - B^2 = 0$ dir.

$$m_{1,2} = \frac{C \pm \sqrt{(A-C)^2 + B^2}}{B} \text{ den } m_1 = \frac{2C}{B}, m_2 = -\frac{2A}{B} \text{ elde edilir.}$$

Şimdi bu asal doğrultular için eksen denklemlerini yazalım:

$$\phi(x,y) = Ax^2 + Bxy + Cy^2 + Dx + Ey + F = 0$$

$m_1 = \frac{2C}{B}$ için $\phi_x + m_1 \phi_y = 0$ dan

$$2(A+C)x + \left(B + \frac{4C^2}{B}\right)y + D + \frac{2EC}{B} = 0$$

eksen denklemini buluruz.

$m_2 = -\frac{2A}{B}$ için $\phi_x + m_2 \phi_y = 0$ dan

$$\left(\frac{B^2 - 4AC}{B}\right)y + D - \frac{2AE}{B} = 0 \Rightarrow \text{eksen yoktur.}$$

0 halde parabolde tek eksen vardır.

Örnek: $x^2 - xy + y^2 - 3 = 0$ konisinin eksenlerini bulunuz.

Çözüm: Önce asal doğrultuları bulalım:

$$Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0 \text{ dan } m = \mp 1 \text{ bulunur.}$$

$$m = 1 \text{ için eksen: } \phi_x + 1\phi_y = 0 \text{ dan } x + y = 0$$

$$m = -1 \text{ için eksen: } \phi_x + (-1)\phi_y = 0 \text{ dan } x - y = 0 \text{ bulunur.}$$

Örnek: $x^2 + 2xy + y^2 - x + 3 = 0$ konisinin eksenlerini bulunuz.

Çözüm: $4AC - B^2 = 0$ olup konik parabolüdür.

Önce asal doğrultuları bulalım:

$$Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0 \text{ dan } m = \mp 1 \text{ dir.}$$

$$m = 1 \text{ için } \phi_x + 1\phi_y = 0 \Rightarrow 2x + 2y - 1 + 2x + 2y = 0 \Rightarrow 4x + 4y - 1 = 0$$

$$m = -1 \text{ için } \phi_x + (-1)\phi_y = 0 \Rightarrow 2x + 2y - 1 - 2x - 2y = 0 \Rightarrow -1 = 0$$

0 halde tek eksen $4x + 4y - 1 = 0$ dir.

Örnek: $\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1$ elipsinin eksenlerini bulunuz. ($a \neq b$)

Çözüm: $Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0$ dan $2\left(\frac{1}{a^2} - \frac{1}{b^2}\right)m = 0$
 $\Rightarrow m=0$ olur.

0 halde asal doğrultular $m_1=0$ ve $m_2=\infty$ olur.

$m_1=0$ için eksen $\phi_x=0 \Rightarrow x=0$

$m_2=\infty$ için eksen $\phi_y=0 \Rightarrow y=0$ dir.

Örnek: $\frac{x^2}{a^2} - \frac{y^2}{b^2} = 1$ hiperbolünün eksenlerini bulunuz. ($x=0, y=0$)

Örnek: $y=ax^2$ parabolünün eksenlerini bulunuz.

Çözüm:

$Bm^2 + 2(A-C)m - B = 0$ dan $m=0$

0 halde asal doğrultular $m=0$ ve $m=\infty$ olur.

$m=0$ için eksen $\phi_x=0 \Rightarrow x=0$, $m=\infty$ için eksen $\phi_y=0 \Rightarrow -1=0$

Örnek: $x^2 + xy + y^2 + x - 1 = 0$ kordinatlarının eksenlerini bulunuz.

UZEM | ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
UZAKTAN EĞİTİM MERKEZİ

8

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Matematik Bölümü
Dijital Ders Platformu

Teşekkürler

Prof. Dr. Emin KASAP

Analitik geometri

Ders 8